

EĞİTİMLE İLGİLİ YAZILARIN ESKİŞEHİR YEREL GAZETELERİNDE DAĞILIMI

Turan A. ERKİLİÇ
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bu çalışmada öncelikle medyanın işlevleri, sosyolojik yaklaşımlar açısından incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, birinci olarak yerel gazetelerde eğitimle ilgili gazete yazılarına ne kadar ve ne oranda yer verildiğini araştırmaktır. İkinci olarak medyanın işlevlerine göre gazete yazılarına hangi sıklıkla ve ne kadar yer verildiğinin saptanmasıdır. Araştırmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir: Yerel gazetelerin eğitimle ilgili konulara haftalık olarak tüm yayınları içinde kapsam açısından yer verme oranı yaklaşık yüzde beştir. Sıklık açısından en çok ekonomik işlev boyutunda yazılara yer verilirken; eğlence işlevli yazılara hiç yer verilmemiştir. Kapsam açısından haber verme işlevli gazete yazıları yayınlanırken, eğlendirme işlevli yazılar hiç yayınlanmamıştır. Gazetelerin formal eğitim sürecinde kullanılması, basın kurumları ile okul işbirliği, gazetelerde “eğitim sayfası” oluşturulması araştırmanın kimi önerileridir.

ANAHTAR KELİMELER

Eğitim, Medya, Medyanın İşlevleri, Yerel Gazeteler

DISTRIBUTION OF ARTICLES CONCERNING EDUCATION IN ESKİŞEHİR LOCAL NEWSPAPERS

Turan A. ERKILIÇ
Anadolu University, Faculty of Education

The study primarily analyzes the functions of media through sociological approaches. In this context, the main purpose of the research is, first, to determine how often and to what extent daily local newspapers in Eskişehir covers articles in education. Second, the study also inquires into how often and to what extent articles in education are covered in regard to media functions. It is also aimed to determine how often and what percentage of the newspapers articles concerning education in accordance with functions of media. The results of the research can be summarized as follows: Concerning the coverage the weekly share of education articles is five percent. In regard to frequency, articles about economy are given the most space while articles related to entertainment are not published at all. When content is considered articles providing news and information are mostly published. Among some suggestions of the study are the use of newspapers in formal education, school and media partnership, and a specific education page in newspapers.

KEYWORDS

Education, Media, Functions of Media, Local Newspapers

1. GİRİŞ

Medya ile eğitim arasında çok boyutlu bir ilişki bulunduğu açıktır. Öncelikle, eğitim ve medya açık sistem yaklaşımına göre işleyen birer sosyal kurum olarak karşılıklı etkileşim içindedirler. Bu bağlamda eğitim, yurttaşların eğitimi ile medyanın daha nicelikli ve daha nitelikli bir izleyici kitlesi oluşmasına katkıda bulunur. Buna karşılık medyanın hem örgün hem de yaygın eğitimde bir eğitsel araç olarak işlev yüklediği söylenebilir. Gelişen kitle iletişiminin ekonomiklik, ilginçlik, çok yönlülük, seçme olanakları, farklı duyu organlarına hitap gibi özelliklerinden dolayı etkili bir eğitim aracı olarak eğitimde daha çok kullanılma eğilimi gözlenmektedir. Yazılı ve görsel kitle iletişim araçlarından öğretim programlarında da doğrudan yararlanma eğilimleri Türkiye’de çokça dile getirilmekte ve uygulamaya konulmaya çalışılmaktadır (Erdoğan, 2002, 288).

Yerel basında eğitimle ilgili konulara basının işlevleri açısından ne derece yer verildiği bu araştırmanın çıkış noktasıdır. Ancak, araştırmaya teorik bir temel sağlaması bakımından genelde medyanın özelde basının işlevlerinin irdelenmesi bir gerekliliktir. Medyanın üretim, kullanılan araç gereç, hedef kitlesi, anlayış ve amaçları bakımından çok yönlü değişim geçirdiği bir olgudur. Küreselleşme ve postmodern anlayışın toplumda en çok etkilediği alanlardan biri medyadır. Basit bir çoğaltma ve basımdan bugün istenildiği an istenilen kaynağa ya da hedef kitleye çok kısa bir sürede ulaşma olanağı bulunan bir teknoloji kullanımına gelinmiştir. İçerik olarak resmi ya da egemen ideolojilerin aktarımından, şekillendirmeyi doğasından hiç eksik edemeyen, çok yönlü, görece bağımsız ve toplum yönetiminde önemli bir güç odağı birer teknoloji devleri oluşmuştur. Medya bugün yaygın bilgi ve eğlence kaynağı olarak ikna etme forumu olarak görülmektedir (Vivian, 2007, 2–4). Tüm karmaşık özelliklerine karşın, bu çalışmada medyanın işlevleri sosyolojik açıdan dört temel yaklaşıma göre incelenmiştir. Bu yaklaşımlar, *işlevsel yaklaşım*, *Marksist (çatışmacı) yaklaşım*, *sembolik etkileşimsel yaklaşım* ve *postmodern yaklaşım* biçiminde belirlenebilir.

İşlevsel yaklaşım, eğitim ve medyayı sosyal düzenin birer parçası olarak tanımlar. Eğitim ve medya, toplumun bütünleştirilmesi için çalışan birer sosyal kurumdur. İşlevselci yaklaşıma göre toplum, her birinin ayrı işlevi bulunan ve birbirlerini karşılıklı etkileyen parçalardan oluşmaktadır (Gelles ve Levine, 1995, 70). İşlevselci yaklaşıma göre medya, sosyal sistemin bir parçası olup; bilgilendirme, eğitime, eğlendirme ve vakit geçirme hizmetleri sunar.

İşlevselci yaklaşıma göre, medyanın işlevleri, dünyayı izleme, sosyal öge ve kurumlara statü verme, sosyal normları uygulama, benimsetme, kültür aktarımı ve uyumlaştırma biçiminde sıralanabilir (Macionis ve Plummer, 1998, 586–587). Bu temel anlayışa bağlı olarak medya çevrenin denetim altında tutulması, birey ile toplum arasında bağlantı kurulması, sosyal mirasın aktarılması (Wright, 1980, 18) ve sosyal sorumlulukla ahlaki ve mesleki etik değerlerin korunup geliştirilmesi gibi işlevleri de yerine

getirir (Day, 2006, 8–11). Bu işlevler, eğitim alanındaki gibi açık ve kapalı olarak iki grupta toplanabilir. Bir bakıma bilgilendirme, eğlendirme, kültür aktarımı doğrudan birer açık işlev olarak görülürken; uyumlaştırma ya da uyutma, sosyal statü verme ve eğitime kapalı işlev olarak değerlendirilir.

Marksist ya da çatışmacı yaklaşım, toplumun sınıflardan oluştuğu ve değişimin çatışmanın ürünü olduğu görüşlerine dayanır. Çatışmacı yaklaşımın ana temaları, çatışma, kolektivizm, sosyal değişme, sınıflar mücadelesi gibi kavramlardır. Bu yaklaşıma göre ideolojiler, üretim ilişkilerinin bir yansımasıdır (Tansey, 1995, 74). Toplumlar, özünde bireylerden değil, sınıflardan oluşur. Bireyler üretim araçlarına sahipliklerine göre ortak ilişkiler geliştirerek sosyal sınıfları oluştururlar (Shively, 1997, 55). Çatışmacı yaklaşıma göre toplumu oluşturan çeşitli sınıflar arasında bütünleşmeden çok; karşıt çıkarılara dayalı bir çatışma vardır. Ekonomi dışındaki sosyal kurumlar birer üst yapı kurumlarıdır. Alt yapı ile üst yapı arasında diyalektik etkileşim söz konusudur (Kışlalı, 2001, 42).

Çatışmacı yaklaşıma göre medya şu işlevler için işgörür. Ekonomi-politik gücün kamuoyu oluşturmaya çalışır. Kültür endüstrisi oluşturarak egemen kültürü aktarır. Medya göreceli ve sınırlı bağımsızlığına karşın, siyasal sistemin yeniden üretimine ve egemen ideolojinin aktarılmasına çalışır (Macionis ve Plummer, 1998, 588-589).

Etkileşimsel yaklaşım, hem çatışmacı hem de uzlaşmacı anlayışa yönelen ancak her ikisinden herhangi birine tek başına katılmayıp, toplum ve birey arasında karşılıklı bir ilişki ve etkileşimin olduğunu bunların birbirinden ayıramayacağını savunmaktadır (Kemerlioğlu ve Diğerleri, 1996, 14-15). Etkileşimsel yaklaşım bireylerarası ilişkiler, beklentiler, algılanma ve sembollerin kişiliğin gelişmesinde önemli değişkenler olduğu savına dayanır. Birey toplumda nasıl etiketlenirse, beklentileri de ona göre şekillenir (Schaefer ve Lamm, 1995, 461). Ritzer (1988, 172-173)'e göre yaklaşımın kimi temel özelliklerini şu biçimde özetlemek olanaklıdır:

Ana temaları, birey, benlik, beklenti, etkileşim gibi kavramlardır. Sorun ve olayları daha çok "birey" bağlamında mikro düzeyde ele almayı amaçlamaktadırlar. Bu yaklaşıma göre birbirleriyle etkileşim içinde olan bireyler, genellikle benzer sosyal davranışları gösterme eğilimindedirler. Birey, faydacılık, gerçekçilik anlayışları ve tümdengelim yöntemiyle davranışlarını belirler.

Etkileşimsel yaklaşıma göre medya sembollerle birey ve toplumu işlemekte ve şekillendirmektedir. Medya ile görsel yönü güçlü; ancak "seyreden" bir toplum yaratılmaktadır. Bireyler medya ve sinema izleyerek kültürel mantığın nasıl işlediği öğretilmektedir (Macionis ve Plummer, 1998, 589–590). Özetle bir bakıma medya ile toplum ve birey işlenilmektedir.

Postmodernizm, modernizmin sonrası ya da ötesi anlamında bir tanımlama olarak kullanılmaktadır. Modern düşünceye ve kültüre ait temel kavram ve perspektiflerin sorunsallaştırılmasıyla ve hatta bunların yadsınmasıyla

birlikte yürütülmektedir (Wikipedia, 2007). Buna karşılık postmodernizmin tümüyle doğrulanmadığı nihilist bir felsefe olarak sürdüğünü belirten görüşler de vardır (Bıçkı, 2007). Bu bağlamda Sözer (2007)'in görüşleri şu biçimde özetlenebilir:

Modern dönem ve anlayışın kimi durumları sağlıklı anlatamadığı kimi sorunları da çözemediği temel görüşüne dayanmaktadır. Bu duruma karşıtlıklarla yeni bir anlayış yaratılmaktadır. Postmodernizm anlam zenginliği aramak; siyah-beyaz ayırımından kaçınıp, “ya biri ya öteki” yerine, “hem biri hem öteki”ni kabul etmek gibi bir felsefi bakışı sahiplenmektedir. Geçmişle bağların koparılmaması ve sürdürülmesi, postmodernist ağırlıklı özelliklerden biridir.

Post-modern medya yaklaşımına göre modern yaklaşımda medya, toplumu kopya ederek anlatırken, post-modern yaklaşımla artık medya kendi toplumunu kurmaya çalışmaktadır. Bu temel anlayışa bağlı olarak post-modern yaklaşıma göre medyanın temel görevi toplumu bir bakıma istendik biçimde şekillendirmektir (Macionis ve Plummer, 1998, 590). Postmodernizm, bir bakıma medya çağıyla aynı zamanda ve birlikte vardır, medya, birçok bakımdan postmodernizmin merkezindeki dinamiği, tanımlayıcı özelliğini oluşturmaktadır. Medya bir bakıma eklektik bir yaklaşımla bütüne eşit uzaklıkta ve çok yönlü değerlendirici ve eleştirici olarak belirmektedir (Sözer, 2007). Ancak postmodernizm eğitim, mimarlık, iktisat ve medya gibi alanlarda tarafsız olamayacağına ilişkin görüşler de bulunmaktadır (Yıldırım, 2001).

1.1. Medyanın İşlevleri

Genelde medyanın özelde yazılı basının işlevleri sosyal, kültürel, politik ve ekonomik yönleriyle çok boyutludur. Basının işlevlerini çevre gözlemlene açıklama - yorumlama, bilgilendirme, sosyal mirası aktarma - öğretme, eğlendirme - dinlendirme, sosyal hedefler için seferberlik ve birliktelik oluşturmak biçiminde özetlenebilir (Güz Nurettin, 2005, 12-13; Schaefer ve Lamm, 1992, 119-121). Bir başka görüşe göre bu işlevlere sosyalleştirme, güdüleme, tartışma-diyalog, eğitim, kültürel geliştirme ve bütünleştirme işlevleri de eklenebilir (Savaş, 2006). Ancak araştırma kapsamında araştırmanın yararlılığı ve kullanılabilirliği dikkate alınarak basının işlevleri altı grupta toplanmıştır. Bunlar *Haber Verme*, *Öğretme Destek*, *Ekonomik Yaşama Katkı (EYK)*, *Çalışma Yaşamına Katkı (ÇYK)*, *Reklâm ve Eğlendirme* biçiminde belirlenmiştir.

Kitle iletişim araçlarının temel ve en bilinen ve yaygın işlevi haber vermedir. Bu işlev bilgi aktarma işlevi olarak da değerlendirilebilir. Gazetelerin sayfalarında, radyoların ve televizyonların haber saatlerinde verdikleri bilgiler bu işlevin bir göstergesidir (Savaş, 2006). Gazeteler özü gereği hem bilgilendirirler hem de kamuoyu oluşturmaya çalışırlar. Bu bağlamda haber verme görevi basın açısından hem hak hem de görev olarak kabul edilir (Vural, 1999, 82).

Tarihsel gelişim, basına eğitim ve öğretim etkinliklerine katkı görevi yüklemektedir. Kuşkusuz, öğretime desteğin, basının doğrudan bir işlevi olarak değerlendirilmesi güçtür. Sınava hazırlamak, öğretim programlarına ilişkin destek materyal sunmak, gazetenin doğrudan görevi olması beklendik değildir. Basının eğitsel bir işgörüsü olduğu genel kabul görmektedir (Gürkan, 2007). Ancak ekonomik olgular, arz ve talep işleyişi gazetelerin bu tür materyallere yer vermesini önemli ölçüde etkilemektedir. Eğitim işlevi, sosyalleştirme işlevi ile bağlantılıdır. Topluma yeni üyeler kazandırma, bunları toplumun kültürel değerleri ile eğitime bu işlev içerisinde. Böylelikle okulların tek bilgi kaynağı olma özelliği de azalır. Bir toplum sanatsal ve kültürel yapıtlarını kitle iletişim araçları ile yaymak suretiyle bunları korur. Böylelikle de kültürel geliştirme işlevi yerine getirilir (Savaş, 2006). Öğretime destek işlevi kapsamında doğrudan eğitim amaçlı yazılar ele alınmış; orta ve yükseköğretim giriş, kamu personeli seçme ve kamu personeli dil sınavlarına hazırlık amaçlı test örnekleri değerlendirilmiştir.

Kıt kaynakların kullanımı ekonomik insan ve toplum olmayı zorunlu kılmaktadır. Basının ilan, tanıtım ve hatta bilgilendirme amaçlı kimi çalışmalarıyla ekonomik yaşamda önemli bir yer edindiği açıktır. Gerek haber, yorum gerekse doğrudan mal ve hizmetleri tanıtım ve halkı bilgilendirme çalışmalarıyla ekonomik işleyişe katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda ekonomik yaşama katkı, boyutunda eğitim kurumlarıyla ilgili ihale, açık artırma ve eksiltme gibi ekonomik işleyişle doğrudan ilişkili materyaller ele alınmıştır.

Basının doğrudan bir amacı olmasa da önemli katkılar sunduğu bir diğer alan çalışma yaşamıdır. Nitekim gelişen sosyo-ekonomik yaşamın yeni değer ve davranış kalıpları oluşturması kaçınılmazdır. Yeni ekonomik politikalar ve iş piyasası anlayışları, işi ve işçiyi bulmak için basına düne göre daha çok iş vermektedir. Çağdaş demokrasilerde iş yaşamı işveren, işgören ve hükümet üçlüsünden oluşmaktadır. Bu bağlamda basın bu ilişkinin düzenlenmesinde ve yerleşmesinde önemli yer tutmaktadır. Bu gelişime bağlı olarak eğitim alanında genelde iş ve işçi arama amaçlı ilan vb. materyaller ile sendikal yaşama ilişkin bilgilendirmeler çalışma yaşamına katkı, boyutunda ele alınmıştır.

Basın organlarının hem gelir sağlama hem de toplumu etkilemeleri bakımından önemli araçlarından biri reklâmlardır. Reklâm bir ürünü ya da hizmeti satın alması olası kitlelere tanıtmak, beğendirmek ve böylece daha çok alınmasını, satılmasını sağlamak, markaya statü kazandırmak, dikkat toplamak ve bilgi vermek amacıyla söz yazı ve benzeri araçlarla yapılan tanıtım çabası içeren iletler bütünü (Avşar ve Elden, 2004: 7-10). Bu çalışmada reklâm boyutunda özel ve resmi kurumların kendilerini tanıtmaya ve talep yaratmaya yönelik tüm materyaller dâhil edilmiştir.

Basının gelişen teknoloji ve sosyal yaşama koşut olarak gelişen bir başka işlevi de eğlendirmedir. İnsanları, evlerine yorgun geldiklerinde rahatlatmak, dinlendirmek için çeşitli yayınlar sunarlar. Bunların içeriği

televizyonda spor, eğlence, magazin programları olabileceği gibi radyolarda da şiir, yarışma vb. yayınlar olabilir (Savaş, 2006). Bu çalışmada eğlendirme boyutunda bulmaca, fıkra, karikatür gibi bireyin serbest zaman değerlendirmesini ve eğlenmesini amaçlayan çalışmalar dâhil edilmiştir.

1.2. Yerel Basın ve Eğitim

Küreselleşmenin tüm etkilerine karşın yerel basının yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde etkisi artmaktadır. Yerel basının önemliliği şu temel gerekçelere dayandırılabilir. Öncelikle açıklık, yerindelik ve çabuk ulaşılabilirlik yerel medyayı daha güvenilir kılmaktadır. Haberin doğru ve sosyal amaçlara uygun olarak verilmesi, haberciyle, haber kaynağı, gazete yönetimiyle çeşitli kurumlar, kuruluşlar, politik iktidarlar, belediyeler vs. arasındaki ilişkilerin belirli mesafelerde tutulması, açıklık ilkesinin güvenceleridir (Yüreğir, 2007).

Yerel basın, yaygın medyaya göre daha çok denetlenebilir bir özellik gösterir. Yaygın ulusal medyaya yöneltilen en büyük eleştirilerden biri, birtakım sanayi kuruluşlarının, finans kuruluşlarının, sermaye gruplarının sözcüsü durumuna gelmeleridir. Hemen bu özelliğin yanı sıra demokrasinin yerelleşmesi ve yaygınlaşmasında yerel basının önemli etkilerinin olduğu belirlenebilir (Atılğan, 2007)

Yerel gazetelerle eğitim arasındaki ilişki şu şekilde açıklanabilir: Yerel basın bireye daha yakın olması ve yereli incelemesi bakımından daha ilgi odaklı bulunabilir. Öğrenme teorileri açısından da yakından uzağa doğru öğrenmenin daha kalıcı ve geçerlidir. Bu bakımdan yerel gazetelerden eğitimde daha etkili yararlanılabilir. Eğitim yönetimi açısından yerel gazete ve eğitim kurumları arasında şu ilişkiler öne çıkarılabilir. Yerel gazeteler yakın eğitim kurumlarını denetleyen bir işlev görebilirler. İşbirliği içinde farklı eğitsel proje ve uygulamalar ortaya koyabilirler.

1.3. Önem

Kitle iletişim ve eğitim arasında oluşagelen işlevsel birlikteliğe karşılık, her iki öğeyi konu edinen ortak akademik çalışmaların az olduğu görülmektedir. Bu çalışma böylesi bir eksikliği karşılamaya yöneliktir. Bu amaca bağlı olarak araştırmanın şu açılardan katkı oluşturacağı umulmaktadır: Özellikle demokratikleşme ve medya okuryazarlığının güncellik kazanmaktadır. Bu bağlamda yerel gazetelerin eğitim konularına ne derece yer verdikleri, hangi konuları işledikleri görülebilecektir. Ayrıca bu sorundan hareketle yazılı basın eğitim ilişkilerine ilişkin uygulanabilir öneriler yapılması olanağı da bulunabilir.

Araştırmanın basın ve eğitim kurumları arasında ilişkilere katkıda bulunabilecektir. Demokrasinin dördüncü kuvveti olarak betimlenen basın

ile demokrasinin gelişme araçlarından biri eğitim kurumları ilişkilerine katkı umulmaktadır.

1.4. Amaç

Bu araştırma ile Eskişehir il merkezinde yayınlanan günlük yerel gazetelerde eğitimi konu edinen mesajların (iletilerin) içerik analizi yöntemi ile çözümlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla şu sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Eskişehir'deki yerel gazetelerde eğitimle ilgili gazete yazılarına (materyallerine) gazetenin genel alanı içinde ne kadar ve ne oranda yer verilmektedirler?
- 2) Eskişehir'deki yerel gazetelerde basının işlevleri açısından eğitimle ilgili gazete yazılarına *Haber Verme*, *Öğretme Destek*, *Ekonomik Yaşama Katkı (EYK)*, *Çalışma Yaşamına Katkı (ÇYK)*, *Reklâm ve Eğlendirme boyutlarında* hangi sıklıkla ve ne kadar (alan) yer verilmektedir?

1.5.Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekilde belirlenmiştir.

- 1) Araştırma Eskişehir il merkezinde düzenli yayınlanan *Akhaber*, *Anadolu*, *Burç*, *İki Eylül*, *İstikbal*, *Millî İrade*, *Sakarya* ve *Son Haber* gazeteleriyle sınırlıdır.
- 2) Araştırma, Ağustos 2006 döneminde Eskişehir il merkezinde yayınlanan yerel gazetelerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmaya temel oluşturan kavramlar bu çalışmada aşağıda verilen tanımlar karşılığında kullanılmıştır.

Sıklık: (frekans) (f) Bir olay, olgu ya da durumun tekrarlanma sayısı.

Kapsam: (alan) (S) Bir olay, olgu ya da durumun santimetrekare cinsinden kapsadığı alan.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada model olarak Genel Tarama Modeli uygulanmıştır. Tarama modelleri araştırılan nesne, konu ya da durumu hiçbir değişikliğe uğratmadan kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan yaklaşımlardır (Karasar, 2005, 77-78). Araştırmanın giriş bölümünde genelde eğitim, medya ve bilimsel araştırma konulu basılı kaynaklar ile

internet alanı taranarak araştırmaya eğitim basın ilişkileri ve basının eğitsel işlevleri ilişkilendirilerek araştırmanın problem durumu verilmiştir.

Bu araştırmada yerel gazetelerin eğitimle hangi gazete yazı turlerine hangi sıklıkla, ne kadar (alan) yer vermekte oldukları ve gazete yazılarının yaygınlık ile sunum biçimine göre hangi sıklıkla ve ne oranda dağılım gösterdiği belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle bu çalışma içerik zmlenmelerinden nicelikselliğin (Gökçe, 2001, 9) amaçlandığı bir çalışma örneğidir.

2.2. Evren ve örneklem

Çalışmanın evrenini 2006 yılı Ağustos ayı boyunca Eskişehir il merkezinde yayınlanan yerel gazeteler oluşturmaktadır. Araştırmada yayın politikası, felsefi anlayış, siyasal ve eğitsel yaklaşım gibi açılardan ölçülebilir ve somut bir farklılık bilimsel olarak bulunamadığından tüm yerel gazetelerin örnekleme alınması uygun bulunmuştur. Bu nedenle Eskişehir il merkezinde günlük olarak düzenli yayınlanan *Akhaber*, *Anadolu*, *Burç*, *İki Eylül*, *İstikbal*, *Milli İrade*, *Sakarya* ve *Son Haber* gazeteleri araştırma kapsamına alınmıştır. Ağustos 2006 dönemine ait bir haftalık hangi dönemin alınması için Ağustos ayı haftanın tüm günlerini içerecek (1–7), (8–14), (15–21) ve (22–28) biçimde dört bölüme ayrılmış. Bu dört bölümden 1 ve 7 Ağustos 2006 tarihlerini oluşturan birinci hafta kura çekilerek *basit tesadüfi örnekleme* yöntemiyle (Gökçe, 2001, 121) araştırmanın rneklemi olarak belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için örnekleme dâhil edilen günlere ait yerel gazeteler araştırmacı tarafından tek tek taranarak gazete yazıları sıklık için frekanslar sayısal olarak; alanlar ise ölçülüp santimetre kare (cm²) belirlenmiştir. Eğitimle ilgili belirlenen gazete yazıları daha önceden oluşturulan *Haber Verme*, *ğretime Destek*, *Ekonomik Yaşama Katkı (EYK)*, *alışma Yaşamına Katkı (YK)*, *Reklâm ve Eğlendirme* boyutlarına uygun olarak kodlanmış SPSS ve Excel programları için bilgisayara işlenmiştir.

2.4. Verilerin zm ve Yorumlanması

Verilerin yorumlanması için sıklık bağlamında frekans (f); kapsam (S) bağlamında santimetrekare cinsinden hesaplanan alanlar tablolarda gösterilmiştir. Yorumlara esas oluşturmak üzere her iki boyutta da yzdeleler kullanılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

Eğitimle İlgili Gazete Yazılarının Kapsam Açısından Dağılımına İlişkin Bulgular

Gazetelere ait genel toplam kapsamaları ile eğitimle ilgili gazete materyallerine ayırdıkları alanlar kıyaslandığında, her yerel gazetenin bir hafta boyunca eğitimle ilgili konulara yer verme oranları şu Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Eğitimle İlgili Gazete Yazılarının Kapsam Açısından Dağılımı

	Haftalık Yayın Günü	Haftalık Toplam Yayın Alanı*	Haftalık Eğitimle İlgili Yayın Alanı*	Eğitimle İlgili Yazıların Günlük Ortalaması*	Genel Yayın Alanı İçinde Eğitim Yayınlarının Oranı (%)
Akhaber	6	133560	7475	1245.83	5.59
Anadolu	7	163240	11557	1651	7.07
Burç	6	133560	8576	1429.33	6.42
İki Eylül	6	155820	9096	1516	5.83
İstikbal	6	200340	10483	1747.66	5.23
Milli İrade	6	133560	5051	841.83	3.78
Sakarya	7	244860	10924	1560.57	4.46
Son Haber	6	133560	9570	1595	7.16
TOPLAM	-----	1298500	72732	1848.40	5.69

Alanlar santimetre kare (cm²) olarak verilmiştir

Tablo 1’deki verilere göre Eskişehir’deki yerel gazeteler örnekleme alınan dönemde haftalık toplam 1298500 cm² lik yayın içinde 72732 cm² alanı eğitimle ilgili gazete materyallerine ayırdıkları görülmektedir. Yerel gazetelerin eğitimle ilgili konulara haftalık olarak tüm yayınları içinde kapsam açısından yer verme oranı % 5.69’dur. Alanda benzer bir çalışma önceden yapılmadığı için bir kıyaslama yapma olanağı yoktur. Ancak, araştırma yapılan dönemde (Ağustos 2006) ilk ve orta öğretim okullarının tümünün, üniversitelerinde yaz okulu uygulaması dışında örgün öğrenime göreceli kapalı oldukları bir dönemde yerel gazetelerin yaklaşık yirmide biri aşan bir oranda eğitime yer ayrılmış oldukları gözlenmektedir.

Gazete yazılarının işlevlerine göre sıklık açısından dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Gazete Yazılarının İşlevlerine Göre Sıklık Açısından Dağılımı

Gazeteler		Akhaber	Anadolu	Burç	İki Eylül	İstikbal	Milli İrade	Sakarya	Son Haber	Toplam Ortalama
Haber Verme	f	17	33	14	16	32	8	39	35	194
	%	17.7	20.4	32.6	23.5	24.6	25.8	31.4	56.5	27.1
Öğretime Destek	f	5	0	0	0	0	0	0	0	5
	%	5.2	0	0	0	0	0	0	0	.7
EYK	f	43	66	29	7	93	22	83	25	368
	%	44.8	40.7	67.4	10.3	71.5	71	67	40.3	51.4
ÇYK	f	6	51	0	36	4	0	1	2	100
	%	6.3	31.5	0	52.9	3.1	0	.8	3.2	14
Reklâm	f	25	12	0	9	1	1	1	0	49
	%	26	7.4	0	13.3	.8	3.2	.8	0	6.8
Eğlendirme	f	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	%	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	f	96	162	43	68	130	31	124	62	716

Tablo 2’de verilen verilere bakıldığında, sıklık açısından ekonomik yaşama katkı işlevli gazete yazılarının tüm yazılar içinde yarından fazla (% 51.4) bir oranda yayımlandığı görülmektedir. Ekonomik yaşama katkı işlevli gazete yazılarını dörtte birlik oranı az aşkın (% 27.1) bir sonuçla haber verme işlevli yazılar izlemektedir. Ekonomik yaşama katkı işlevli gazete yazılarının bu kadar yüksek bir sıklıkla yayımlanması şu nedenden kaynaklanıyor olabilir. Öncelikle bu boyuttaki yazıların önemli bir kısmı kamu kurumlarına (üniversite ve Milli Eğitim Müdürlüğü) ait küçük kutucuklarda verilen resmi ilan özetlerinden oluşmaktadır. Bu tür materyaller az yer tutmakta fakat sıklıkla yayımlanmaktadır. Haber verme işlevli yazıların sıklık açısından ikinci sırada olması şu nedenlere bağlanabilir: Haber yazıları genelde hacimli yazılar olup kapsam geniş; ancak az sıklıkla yayımlanan yazılardır. Ayrıca araştırmanın Ağustos gibi okulların tatilde olduğu bir dönemde yapılmış olması sonucu etkilemiş olabilir.

Tablo 2’ye göre, gazete yazıları içinde eğlendirme işlevli yazılara hiç yer verilmediği, öğretime destek işlevli yazılara yüzde birden daha az (% .7) yer verildiği görülmektedir. Bu sonuçlar şu nedenlerle açıklanabilir: Öğretime destek işlevli yazılar genellikle sınavlara hazırlık çalışmalarını içermektedir. Okulların tatilde olması ile ÖSS, OKS, KPSS, ÜDS ve KPDS gibi sınavların tümüyle yapılmış olması önemli rol oynamış olabilir. İkincil bir neden ise gazetelerin bu tür çalışmalarını birincil dereceden görevleri olarak görmüyor olabilirler.

Gazete yazılarının işlevlerine göre kapsam açısından dağılımı Tablo 3’de verilmiştir

Tablo 3: Gazete Yazılarının İşlevlerine Göre Kapsam Açısından Dağılımı

Gazeteler		Akhaber*	Anadolu*	Burç*	İki Eylül*	İstikbal*	Milli İrade*	Sakarya*	Son Haber*	Toplam Ortalama*
Haber	S	4719	7442	5052	4291	7181	2795	8140	8163	47783
Verme	%	63.1	64.4	58.9	47.2	68.5	55.3	74.5	85.3	65.7
Öğretme	S	940	0	0	0	0	0	0	0	940
Destek	%	12.6	0	0	0	0	0	0	0	1.3
EYK	S	647	587	3524	184	1153	1406	1923	1358	10782
	%	8.7	5.1	41.1	2	11	27.8	17.6	14.2	14.9
ÇYK	S	270	839	0	1044	364	0	11	49	2577
	%	3.6	7.2	0	11.5	3.5	0	.1	.5	3.5
Reklâm	S	899	2689	0	3577	1785	850	850	0	10650
	%	12	23.3	0	39.3	17	16.9	7.8	0	14.6
Eğlendirme	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	%	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	S	7475	11557	8576	9096	10483	5051	10924	9570	72732

* Alanlar (S) santimetre kare (cm²) olarak verilmiştir

Tablo 3’de verilen verilere bakıldığında, kapsam açısından haber verme işlevli yazıların yaklaşık onda altılık oranı aşkın (% 65.7) bir kapsamla en çok yayınlanan yazı türünü oluşturmaktadır. Bu sonucu yaklaşık yedide birlik oranlarla sırasıyla ekonomik yaşama katkı (%14.9) ve reklâm (%14.6) işlevli gazete yazılarının izlediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar şu şekilde yorumlanabilir: Haber işlevli yazıların çokluğu gazetelerin bu araştırma bağlamında da haber verme işlevinin yerel gazeteler için de öncelikli olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ekonomik katkı ve reklâm işlevli yazıların belirli bir kapsamla yayınlanıyor olması şu biçimde değerlendirilebilir. Ekonomik bir değer olarak eğitim alanı, kent ve ülke yaşamında önemli bir yer edinmektedir. Bu durum, 1980’li yıllarla birlikte uygulamaya konulan neo-liberal sosyo ekonomik politikaların bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Tablo 3’e göre, kapsam bağlamında eğlendirme işlevli hiç yazı yayınlanmadığı görülmektedir. Öğretme destek boyutlu gazete yazılarına ise yüzde biri az aşkın (%1.3) bir oranda yer verilmiştir. Bu sonuçlar şu biçimde değerlendirmek mümkündür. Öncelikle eğitim alanında eğlendirme işlevi görebilecek fıkra vb. yazılar okulların öğretime açık olduğu dönemde yer verilebilecek yazı türü olarak görülebilir. Bu nedenle dönemsel olarak bu tür yazıların yayınlanma olasılığı düşük görülebilir. Ayrıca bu tür yazı yayınlama geleneği, genelde gerek yaygın basında gerekse yerel basında

oldukça zayıftır. Öğretime destek işlevli yazıların az kapsamlı olması yine döneme özgü nedenlere bağlanabilir. Ayrıca sınavlara hazırlık ve doğrudan öğretimi destekleyen yardımcı ders notları gibi materyallerin yayınlanması geleneğinin yerel gazetelerde henüz önemli derecede yer edinmediği söylenebilir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yerel gazetelerin eğitimle ilgili konulara haftalık olarak tüm yayınları içinde kapsam açısından yer verme oranı % 5.69'dur. Alanda benzer bir çalışma önceden yapılmadığı için bir kıyaslama yapma olanağı yoktur. Ancak, ilk ve ortaöğretim kurumlarının tümüyle üniversitelerin de yaz okulu uygulaması dışında tatilde olması, oranın düşük kalmasında önemli bir etken olduğu söylenebilir. Araştırmanın okulların öğretime açık olduğu bir dönemde yapılması halinde karşılaştırma olanağı bulunabilecektir.

Ekonomik yaşama katkı işlevli gazete yazıları ile haber verme işlevli yazılar sıklık boyutunda daha çok yayınlandığı görülmektedir. Buna karşılık sıklık açısından gazete yazıları içinde eğlendirme işlevli yazılara hiç yer verilmediği; öğretime destek işlevli yazılara yüzde birden daha az yer verildiği belirlenmektedir. Ekonomik yaşama katkı işlevli yazıların sıklıkla yayınlanması şu nedenlerden kaynaklanıyor olabilir: Öncelikle bu durum, 1980'li yıllarla birlikte uygulaması genişletilen yeni liberal politikalar ile eğitim alanında özelleşmenin ve özelleştirmenin eğitim ve medya alanına bir yansıması olarak görülebilir. Ayrıca bu sonuç, büyüyen ve kentleşerek oluşan yeni sosyo ekonomik yapının, kitle iletişimini kullanma zorunluluğu duyulmasının bir yansıması olabilir. Haber işlevli yazıların yayınlanmasının sıklık açısından ikinci sırada yer alması şu biçimde yorumlanabilir. Ekonomik işlevli yazıların kapsamca daha dar küçük ilanlar biçiminde yayınlanan yazılar olması sıklık bakımından niceliklerinin artmasına neden olmaktadır. Buna karşılık haber işlevli yazılar daha kapsamlı olmaları nedeniyle sıklık bakımından daha az yayınlanan yazılar olmaktadır.

Haber verme işlevli yazılar, kapsam açısından en çok yayınlanan yazı türünü oluşturmaktadır. Bu türü ekonomik yaşama katkı ve reklâm işlevli gazete yazıları izlemektedir. Kapsam bağlamında eğlendirme işlevli hiç yazı yayınlanmamış; öğretime destek boyutlu gazete yazılarına ise yüzde biri az aşkın bir oranda yer verilmiştir. Bu sonuçlar, kapsam bağlamında yerel gazetelerin eğitim alanında da haber verme işlevine öncelik verdiklerini göstermektedir. Ayrıca basın ve ekonomik kurum ve pazar ilişkilerinin anlamlı bir biçimde geliştiğini ve basının ekonomik konulu yazıları önemli ölçüde benimsediği söylenebilir. Bu durum küreselleşme, pazar ekonomisi ve postmodern anlayışların basın kurumlarına bir yansıması olarak yorumlanabilir.

Eğlendirme işlevli yazılara hiç yer verilmemesi, dönemsellik ve yerel basın yazı geleneğinden kaynaklanıyor olabilir. Bulmaca, fıkra ve komik eğitici sorulardan oluşabilecek bu alan türünde yazılar gerek yaygın gerekse yerel

basın geleneğinde oldukça zayıf kalmaktadır. Bu tür yayınların görsel medyada daha çok yer edindiği söylenebilir.

Öğretime destek işlevli yazıların az yayınlanmış olması da dönemsellik nedenine bağlanabilir. Okulların öğretime açık olduğu dönemlerde bu türden yazıların daha çok yayın olanağı bulabileceği düşünülebilir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak uygulamacılara ve araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunabilir:

Uygulamacılara yönelik öneriler şu biçimde sıralanabilir: Gazetelerin okuyucu kitlelerinin öğrenim düzeyi yüksek kitleler olduğu düşünülürse, eğitimle ilgili konulara daha çok yer ayrılması önerilebilir. Gazetelerin eğitim alanına ilişkin konulara daha çok yer vermesi için işbirliğinin artırılması amaçlanmalıdır. Okul gazete işbirliğinin geliştirilmesi ve işlevsel okuryazarlık oranının artırılması için medya okuryazarlığı uygulamalarının öğretim programlarına yer almasına olanak verilmesi önerilebilir. Gazetelerin “eğitim özel sayfası” oluşturmaları bir başka öneri olarak verilebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler şu biçimde sıralanabilir: Araştırma başka bir evren ve örneklem anlayışı ile yeniden yapılabilir. Özellikle okulların öğretime açık olduğu bir dönemde yapılarak bulguların karşılaştırılmasına olanak sağlanabilir. Araştırma yaygın görsel basın ve gazetelere yönelik geliştirilebilir. Böylece yerel ve yaygın basın eğitimle ilgili konulara yer verişleri bakımından karşılaştırma olanakları sunulabilir.

Yerel gazetelerin eğitimle ilgili konulara işlevleri açısından neden farklı kapsam ve sıklıkla yer verdiklerini belirlemeye amaçlayan araştırmalar yapılabilir. Yerel ve yaygın medyanın eğitim kurumlarıyla daha işlevsel ilişki geliştirmeleri ve daha çok yer vermeleri için neler yapılabileceğini araştıran araştırmalar yapılabilir.

Medya ve eğitim ilişkileri yoğunlaşmakta, değişmekte ve yeniden düzenlenmektedir. Medyanın toplum ve sosyal bir kurum olarak eğitim üzerindeki etkisinin hızla arttığı bir gerçekliktir. Buna karşılık medyanın yer yer eğitsel amaçlarla daha yoğun kullanıldığına tanık olunmaktadır. Uzaktan eğitim, internetle eğitim, web tabanlı öğretim gibi olanaklar medya ya da iletişim teknolojilerinin eğitim alanına kimi yansımalarıdır. Birer sosyal kurum olarak medya ve eğitimin karşılıklı etkileşimleri hem nicelik hem de nitelik olarak farklılık gösterdiği açıktır. Medya toplumu önceki dönemlere göre daha çok belirlemeye çalıştığı yaygın kabul görmektedir. Nitekim medya işlevleri üzerine geliştirilen yaklaşımlardan post-modern yaklaşımın alanda önemli ölçülerde kabul gördüğü belirlenmektedir (Macionis ve Plummer, 1998, 590).

Yaygın ifade ile medya, özelde yerel basın, kitlelerin bilgilendirilmesi, eğitilmesi ve eğlendirilmesi gibi işlevleriyle bireysel ve sosyal yaşamda önemli yer edinmiştir. Sosyal gelişim dinamikleri ile birlikte medyanın işlevleri farklılaşmaktadır. Tüm farklılıklara karşın demokratik yaşam için eğitim ve basın toplumların önemli araçları ve sosyal dinamikleridir. Yerel basın, tüm küreselleşme, postmodern, tekelleşme ve neo liberal etkilere karşın eğitsel işlevini belirli bir ölçüde yerine getirmektedir.

Sosyolojik yaklaşımlar açısından yerel gazetelerin hangi tür işlev gördükleri belirlenmesi, kapsamlı içerik analizine dayanan araştırmalara gereksinim göstermektedir. Bu nedenle araştırmacılara sosyolojik yaklaşımlar ve içerik açısından eğitimle ilgili gazete yazıları konulu yeni çalışmalar yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

Atılın, S. (2007). *Seminer Konuşmaları*. Retrieved March 13, 2007, from <http://www.byegm.gov.tr/seminerler/bursa-iii/BurKonusma1.htm>.

Avşar, B. Z. ve Elden M. (2005). *Reklâm ve Reklâm Mevzuatı*. Ankara: Piramit Yayıncılık.

Biçki, D. (2007). *Modernizm ve Postmodernizm*. Retrieved March 23, 2007, from <http://www.genbilim.com/content/view/>.

Day, L. A. (2006). *Ethics in Media Communication*, Australia: Thomson-Wadsworth.

Erdoğan, İ. (2002). "Eğitimde Yeni Yönelimler" *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (Ed. Ö. Demirel; Z. Kaya). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Gelles, R. ve Levine A. (1995) *Sociology*. New York: McGraw Hill Inc.

Gökçe, O. (2001). *İçerik Çözümlemesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Yayınları.

Gürkan, U. (2007). *Media and Politics*. Retrieved January 21, 2007, from <http://www.ulucgurkan.net/ODTU.php>.

Wikipedia. (2007). *Postmodernizm*. Retrieved March 28, 2007, from <http://tr.wikipedia.org/wiki/>.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık Dağıtım.

Kemerlioğlu, E., Kızılcılık S., Gündüz, M. (1996) *Eğitim Sosyolojisi*. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık

Kışlalı, A. T. (2001) *Siyaset Bilimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Kızılçelik, S. (1994) *Sosyoloji Teorileri 2*. Konya: Yunus Emre Ltd. Şti.

Macronis, J. J. (1997) *Sociology*. New Jersey: Prentice Hall.

Macronis, J. J. ve Plummer K.. (1998) *Sociology*. London: Prentice Hall Europe.

Ritzer, G. (1988). *Contemporary Sociological Theory*. New York: McGraw-Hill.

Savaş, G. (2006). *Kitle İletişim Araçlarına Eleştirel Bir Yaklaşım*
Retrieved March 11, 2007, from http://www.insanbilimleri.com/makaleler/sosyoloji/KitleiletisimAraclarina_Elestirel.htm.

Schaefer, R. T. & Lamm R. P. (1995) *Sociology*. New York: McGraw Hill Inc.

Shively, Philips W. (1997) *Power and Choice to Political Science*. New York: The McGraw Hill Companies, Inc.

Sözer, G. (2007). *Postmodernizm*. Retrieved March 29, 2007, from <http://education.ankara.edu.tr/~sozer/pmoder.htm>.

Tansey, S. D. (1995) *Politics: The basics*. New York: Routledge

Vivian, J. (2007). *The Media of Mass Communication*, Boston: Pearson.

Vural, A. M. (1999). *Yerel Basın ve Kamuoyu*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Wright, C. R. (1980). *Mass Communication A Social Perspectives*, New York: Random House.

Yıldırım, B. (2001) *Tarafli Eğitim Tarafli Medya*, Retrieved March 26, 2007, from <http://forum.arkitera.com/mimarlik/557-postmodern-soylem-tarafli-egitim-tarafli-medya.html>.

Yüreğir, R. (2007). *Seminer Konuşmaları*. Retrieved March 13, 2007, from http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adana-xii/adana_6.htm.